

Ростислав СОССА,

директор ДНВП «Картографія»

ШЛЯХАМИ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ

Унікальність особистості Тараса Шевченка полягає в тому, що в ньому поєдналися два могутніх таланти: поета і художника. Саме як художник він звернув на себе увагу тогочасних діячів культури (ще будучи кріпаком). Його талант відчинив перед ним двері до навчання і дав можливість увійти в коло відомих та впливових людей, які домоглися його викупу з кріпацтва і допомогли юнакові одержати освіту. Значення Шевченка як живописця,

рисувальника, гравера вже могло б забезпечити йому почесне місце в історії мистецтва. Та все ж Тарас Шевченко увійшов в історію нашої і світової літератури як поет, який прославив Україну та волелюбний дух рідного народу, він здобув собі безсмертя. Слава Тараса Шевченка пережила добу, в яку він жив. Його геніальні твори і сьогодні високо поціновані людством, його ім'я відоме в усьому світі.

Тарас Григорович Шевченко прожив рівно 47 років: 24 роки кріпацької неволі, 10 років солдатчини і 13 років праці з постійною загрозою арешту — такі головні етапи його трагічної біографії.

Чотири рази шляхи-дороги приводили Тараса Шевченка на Батьківщину. В 1843 році, під час навчання у Петербурзі він отримав дозвіл навідати родину. У цей приїзд намалював хату, в якій виростав, на могильному камені батька висік напис, намалював портрет діда — Івана Андрійовича Шевченка. 18 вересня 1843 року у Тарасового брата Йосипа народився син Трохим, якому він став хрещеним батьком.

Вдруге доля привела Тараса на Батьківщину у 1845 році. Випускник Санкт-Петербурзької Імператорської Академії мистецтв мріяв жити в Україні, викладати образотворче мистецтво в Київському університеті Святого Володимира, бути ближче до родини, до рідного народу. Та в 1847 році, коли було вирішене питання про призначення Тараса Шевченка викладачем університету, йому довелося на довгі роки залишити Батьківщину. Арешт, десятирічне заслання, заборона писати і малювати.

Втретє і востаннє Тарас Шевченко побував у рідній Керелівці влітку 1859 року. Навідав братів Микиту і Йосипа, сестру Ярину. Мріяв купити дві десятини землі неподалік міста Канева, побудувати хату на горі над Дніпром, доживати віку на прабатьківській українській землі. Та не судилося Тарасові Шевченку пізнати родинного щастя, бо його місією було — стати батьком цілому народові, стати захисником дітей-українців, зберегти історичну пам'ять рідної землі, навчати синів і дочок одвічної мудрості українства.

І востаннє прибувши в Україну 22 травня 1862 року, залишився в ній Тарас Шевченко вже назавжди на Чернечій горі у Каневі.

Однією з форм вшанування та увічнення пам'яті Тараса Шевченка є шевченківські найменування. Наприкінці XIX — на початку XX століття в умовах царської заборони та жандармських утисків у Російській імперії передова громадськість вшанувала пам'ять українського поета. 1873 року у Львові, що був тоді у складі Австро-Угорщини, завдяки зусиллям творчої інтелігенції Галичини та Наддніпрянщини виникло літературне товариство ім. Т. Шевченка, яке 1892 року було перетворене у багатопрофільне Наукове товариство імені Шевченка. 1898 року в Петербурзі створено Товариство імені Т.Г. Шевченка для допомоги нужденним уродженцям Південної Росії, що навчалися у вищих навчальних закладах С.-Петербурга. У 1904–1909 роках також існувало Товариство імені Т.Г. Шевченка в Канаді. Ще наприкінці XIX століття одну з вулиць Києва на вимогу членів гуртка української інтелігенції було названо Тарасівською. У 1911 році при історико-філологічному факультеті Харківського університету за найкращу студентську наукову працю було встановлено премію імені Тараса Шевченка.

У радянській Україні ім'я поета було присвоєно багатьом підприємствам, навчальним і культурно-освітнім закладам, селам і містам, паркам, вулицям, пароплавам тощо.

Загалом в Україні налічується 352 населених пункти, що носять ім'я Шевченка. Наявні 25 модифікацій географічних назв населених пунктів на честь Тараса Шевченка, з такою кількісною повторюваністю: Тарасівка — 75, Шевченкове — 60, Шевченка — 33, Шевченко — 31, Шевченки, Шевченківка і Шевченківське — по 6, Тарасове, Шевченкове-Перше, Тарасо-Григорівка, Мала Тарасівка, Тараса Шевченка — по два рази. Назви Тарасів, Тарасівці, Тарасівщина, Корсунь-Шевченківський, Новошевиченкове, Нова Тарасівка, Шевченків Гай, Шевченко Перше, Шевченкове-Друге, Шевченкове-Кут, Шевченківський, Тарасо-Шевченківка, Тарасово-Шевченкове, Вільна Тарасівка і Кобзар зафіксовані по рази.

1923 року село Гирявку перейменовано на Шевченкове. У 1926 році створено Науково-дослідний інститут Тараса Шевченка в Харкові. 1929 року з нагоди 115-річчя від дня народження поета с. Керелівку перейменовано на Шевченкове. У 1936 році створено Інститут української літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР (нині — Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України).

З нагоди 125-річчя від дня народження поета його ім'я присвоєно багатьом установам, виробничим колективам, культурно-освітнім закладам. У березні 1939 року Указом Президії Верховної Ради СРСР про увічнення пам'яті Т.Г. Шевченка ім'я поета було присвоєно Київському театру опери та балету і Київському університету. Того ж року альпіністи Дніпропетровщини піднялися на вершину Суганського хребта (Центральний Кавказ) заввишки 4200 м над рівнем моря і назвали її піком Шевченка.

У роки Великої Вітчизняної війни на окупованій німецькими нацистами території діяли партизанські загони імені Шевченка, зокрема у Корсунь-Шевченківському з'єднанні. У Саратові з 1941 року працювала українська радіостанція імені Т.Г. Шевченка. Після завершення великої наступальної операції військ 1-го та 2-го Українських фронтів (24 січня — 17 лютого 1944 р.) місто Корсунь 1944 року отримало назву Корсунь-Шевченківський.

У Києві іменем поета названо: один з районів міста, парк, сквер, площа, бульвар, вулиці (5 вулиць Т.Г. Шевченка та вул. Тарасівська), провулок, фабрику художніх виробів, кінотеатр, дитячу бібліотеку та бібліотеку для дорослих, кілька середніх шкіл (№ 80, № 82, № 109, № 112), республіканську художню середню школу, станцію метро, універмаг, трамвайний парк, теплохід, що курсує по Дніпру (приписаний до Київського річкового порту), Товариство української мови. У Києві є: Національний музей Тараса Шевченка (бульв. Тараса Шевченка, 12); Літературно-меморіальний будинок-музей Т.Г. Шевченка (пров. Шевченка, 8а); Меморіальний будинок Т.Г. Шевченка (вул. Вишгородська, 5).

На планеті Меркурій є кратер «Шевченко» (діаметр кратера — 130 км). Ім'я «Кобзар» надано малій планеті, яку відкрив кримський астроном Микола Черних (назву затверджено у 1982 р.). Планета рухається між орбітами Марса і Юпітера. Діаметр — близько 10 км.

Ім'ям Шевченка названо багато фабрик і заводів (цегельний, кінний, паровозоремонтний, текстильного машинобудування), шахти, клуби, поштові відділення, лікарні, залізничні станції (у Черкаській, Кіровоградській і Чернігівській областях), електростанції, депо, друкарні, дитячі садки, ГЕС, стадіони, готелі, трамвайні парки, кінотеатри, універмаги, книгарні тощо.

Ім'я Шевченка в Україні носять музеї: народний краєзнавчий музей у м. Звенигородка Черкаської обл.; Тиманівський народний музей мистецтв (Вінницька обл.); історико-художній музей с. Огульці (Харківська обл.); історико-краєзнавчий музей м. Яготина (Київська обл.), а також кімнати-музеї при школах, інтернатах, вищих навчальних закладах.

У 14 областях України налічується 18 скверів імені Шевченка; у 21 області України — 77 парків; у 4-х областях — 8 бульварів імені Шевченка; у 6-ти областях — 12 площ; у 17 областях — 34 провулки; у 24-х областях України та в АР Крим — 835 вулиць Тараса Шевченка. У 20-ти областях України є 61 школа імені Т.Г. Шевченка; у 13-ти областях України — 22 бібліотеки імені Шевченка, 33 будинки культури, 56 клубів носять ім'я поета. Театри імені Т.Г. Шевченка є у Луцьку, Дніпропетровську, Кривому Розі, Києві, Ізмаїлі, Тернополі, Чернігові, Черкасах. Вищі навчальні заклади імені Тараса Шевченка в Україні: Київський національний універ-

ситет; Луганський національний інститут; Чернігівський національний педагогічний інститут; Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут (Тернопільська обл.); Корсунь-Шевченківське педагогічне училище (Черкаська обл.). Ім'я Шевченка присвоєно і суднам, що курсують по Аральському морю, річках Аму-Дар'ї, Неві, Волзі, Дніпру, а також по Чорному морю (останній пароплав виготовлено до 150-річчя від дня народження Т. Шевченка і спущено на воду в 1964 р.).

Постановою ЦК КП України і Ради Міністрів УРСР від 20 травня 1961 р. встановлено щорічні премії імені Т.Г. Шевченка (з 1969 р. — Державні премії Української РСР імені Т.Г. Шевченка, а з 2000 р. — Національні премії імені Тараса Шевченка) в галузі літератури, мистецтва і архітектури.

Ім'я Шевченка присвоєно Казахській державній художній галереї та Орському педінституту. В Казахстані є ще кілька шевченківських об'єктів: парк культури та відпочинку в м. Атирау; вул. Шевченка в м. Гур'єві; восьмирічна школа та рибокOMBінат в с. Аташ; парк культури та відпочинку і вулиця в м. Форт Шевченко; верба Т. Шевченка; картинна галерея і вулиця в м. Алмати; середня школа № 82 імені Т. Шевченка у селищі Каратерень (м. Аральськ); місто Форт Шевченко (спочатку це було Новопетровське укріплення, потім Олександрівський форт і з 1939 р. — Форт Шевченко); сад імені Т. Шевченка (з 1972 р.) в м. Актау; російська середня школа імені Т. Шевченка в с. Карабутак (Актюбінська обл.); острів (колишній острів Косарал, де зимували учасники Аральської експедиції, з часом розділився на два острови — північний та південний. Останній — це і є острів Тараса Шевченка).

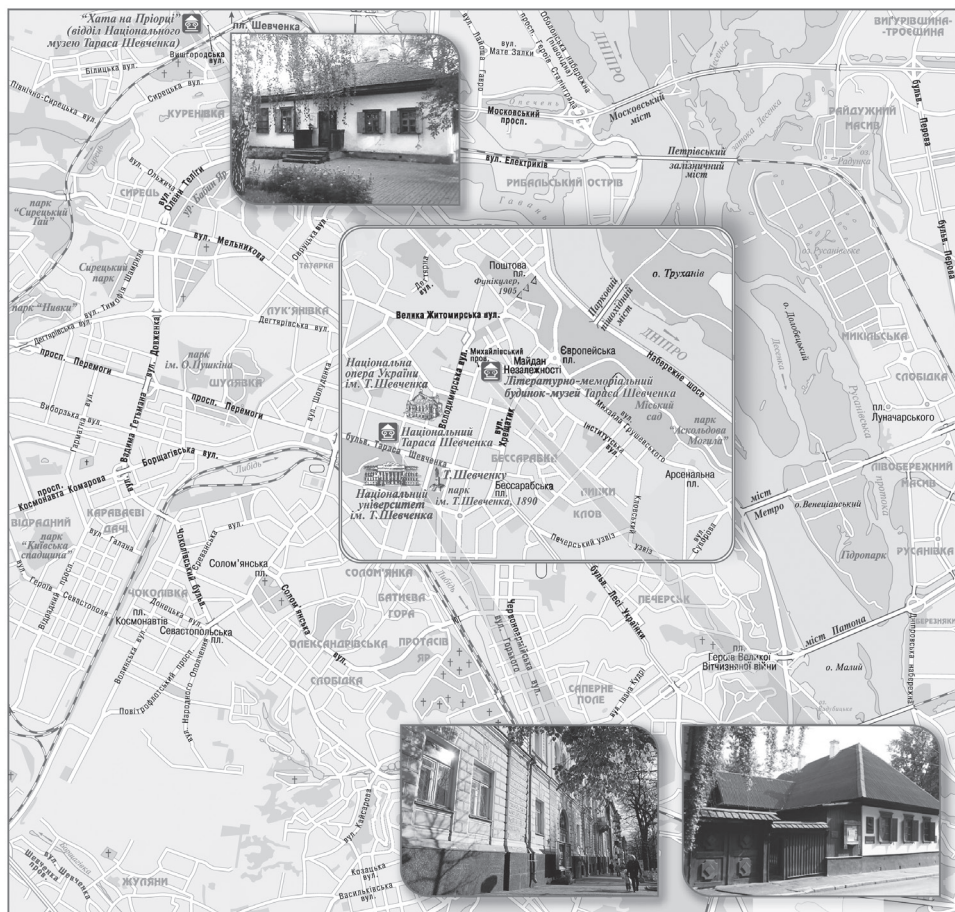
У Канаді в м. Палермо (нині — м. Оаквілле) є парк імені Шевченка, у якому розміщені пам'ятник Шевченкові і музей. У м. Торонто з 1951 року діє танцювально-хоровий ансамбль імені Тараса Шевченка Товариства об'єднаних українських канадців. Бульвар Шевченка є у м. Ла-Саль (поблизу Монреалю) — з 1961 року. Під Нью-Йорком є село Глен Спей, в якому живе багато українців-емігрантів, а в ньому є вулиця Шевченка (Shevchenko Street). У Франції в Парижі є сквер імені Шевченка. У Польщі є вулиці Шевченка в містах Перемишль та Варшава, а в м. Білий Бор — загальноосвітня школа його імені. У Німеччині у м. Лейпцигу є школа імені Т.Г. Шевченка.

ПОДОРОЖ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА УКРАЇНОЮ 1843–1844 роки

Загалом у світі налічується 1384 пам'ятники Тарасу Шевченку (разом із меморіальними дошками) у 35 країнах, зокрема 1256 в Україні. Перший пам'ятник Т. Шевченку відкрито у 1881 році до 20-річчя від дня смерті поета у нинішньому м. Форт Шевченко (Казахстан) під керівництвом І.О. Ускова — коменданта Новопетровського укріплення, коли там на засланні перебував Т. Шевченко. В Україні перший пам'ятник Т. Шевченку (його погруддя) встановлено у Харкові в садибі Алчевських у 1881 році. Найкращим пам'ятником Тарасу Шевченкові вважається харківський, автори пам'ятника — скульптор Матвій Манізер та архітектор Йосип Лангбард.

Життя та діяльність Тараса Шевченка не могли залишитись поза увагою картографів. Ще в радянські часи видава-

лись туристичні карти, що відображали шевченківські місця в Україні. Спочатку туристичні схеми розробляли, укладали та готували до видання у Москві в Науково-редакційній картоукладальній частині Головного управління геодезії та картографії СРСР та друкували на картографічній фабриці у Ризі. Уперше туристична схема «По шевченковским местам на Украине» побачила світ у 1967 році, після чого вона з невеликими змінами та доповненнями була перевидана ще чотири рази [1]. На карті відображався туристичний маршрут вздовж

Дніпра від Києва до місць, де народився та провів дитячі роки Тарас Шевченко — села Моринці й Шевченкове (Керелівка) на Черкащині. Наступні видання цієї карти готувалися уже в Києві в Науково-редакційному картоукладальному підприємстві ВКО «Картографія» (нині — ДНВП «Картографія») та друкувалися на картографічній фабриці у Вінниці [2]. Карти мали більше територіальне охоплення, вони знайомили читачів з населеними пунктами п'яти областей України (Київська, Полтавська, Сумська, Чернігівська, Черкаська), в яких Т.Г. Шевченко залишив помітний слід як поет чи художник. Видання були доповнені двома схемами: «Канівський державний музей-заповідник Т.Г. Шевченка»; «Київ. Меморіальні шевченківські місця». Символічно, що редактором першого українського видання туристичної карти шевченківських місць в Україні був уродженець Канівського району Черкаської області В.М. Биковець.

За роки незалежності України побачила світ туристична карта «Україна. Шляхами Великого Кобзаря», на якій відображені туристичні об'єкти, пов'язані з іменем Тараса Шевченка [3]. Серед них населені пункти, пов'язані з дитячими роками, з життям і діяльністю, відвідані до заслання 1847–1857 років місця імовірного перебування; національні заповідники; музеї. Окремо подано схеми Літературно-меморіального музею Т.Г. Шевченка в с. Шевченкове та Шевченківського національного заповідника в Каневі, а також карту «Шевченківський Київ». Видання містить розлогий текст і багато ілюстрацій.

Наступним етапом у розвитку картографування шевченківської тематики стало створення атласу «Шляхами Великого Кобзаря». Такий атлас розробило та підготувало до видання за замовленням Державного комітету телебачення і радіомовлення України за програмою «Українська книга» (2013 р.) Державне науково-виробниче підприємство «Картографія». Атлас є своєрідним підсумком розвитку шевченкознавства в Україні та за її межами. Він містить багатосторонні відомості про життя, творчість і діяльність Тараса Шевченка. Це перший картографічний твір такого роду, який присвячений Тарасові Шевченку.

Атлас «Шляхами Великого Кобзаря» складається з шести розділів: I. Дитинство та юнацькі роки. 1814–1831; II. Перші роки в Петербурзі. 1831–1842; III. Подорожі Україною. 1843–

1844, 1845–1847; IV. Заслання. 1847–1857; V. Повернення із заслання. 1857–1861; VI. Вшанування пам'яті Шевченка.

На картах атласу зображені населені пункти, в яких бував поет, і місцевості, якими він подорожував. Широко показано ідейні та творчі зв'язки митця з діячами культури і їхній вплив на творчість поета й художника. Висвітлено історію перекладання творів поета різними мовами. На сторінках атласу подано відомості про осіб з оточення Т.Г. Шевченка, про історичні і літературні персонажі, які згадуються в творах письменника. Значну увагу приділено відображенню життя і творчості Тараса Шевченка в мистецтві. Вміщено тексти, присвячені митцям (художникам, режисерам, акторам, композиторам), чия творчість пов'язана з Т.Г. Шевченком. Цілий розділ атласу присвячено збереженню спадщини поета, пам'яті про нього (музеї Тараса Шевченка, пам'ятники Тарасу Шевченку, мистецькі колективи, вулиці, названі на його честь).

Якими б куточками славної України Ви не подорожували, всі шляхи неодмінно приведуть на батьківщину Великого Українця — Тараса Шевченка. Села дитинства Кобзаря: Моринці, Шевченкове, Будище, Вільшана — у самому серці України, на Черкащині, де виростав поет, де зачаровувався милозвучною українською піснею, споглядав розкішну природу, слухав розповіді діда Івана про давні часи козацької вольності, де відбулося його становлення як громадянина, патріота рідного краю.

Атлас «Шляхами Великого Кобзаря» якраз і дозволяє читачеві подорожувати шевченківськими шляхами тогочасної України, досліджувати кургани, вивчати географію інших земель та побут і традиції інших народів.

Атлас було створено спільною працею фахівців-шевченкознавців та картографів. Багато матеріалів Атласу публікується вперше завдяки дослідницькій роботі, що була проведена науковими консультантами та редакторами Атласу (Аральська експедиція Тараса Шевченка, Москва-шевченківська, шевченківські місця у Петербурзі та інші). Неоціненну інформацію до атласу надали Національний музей Тараса Шевченка, Шевченківський національний заповідник (Канів), Національний заповідник «Батьківщина Тараса Шевченка», львівська кімната-музей Т.Г. Шевченка, музей «Тарас Григорьевич Шевченко в Орской крепости» (Росія), Меморіальний музей-гауптвахта Тараса

Шевченка в Оренбурзі (Росія) та музей Тараса Шевченка в Торонто (Канада).

Атлас «Шляхами Великого Кобзаря» — це перший історико-біографічний атлас, створений та виданий в Україні.

1. По шевченковским местам на Украине. Туристская схема / Сост. и подгот. к печати НРКЧ ГУГК в 1967 г.; ред. А.Г. Колесникова. — М.: ГУГК, 1967 (ф-ка № 5). — 1 л.: текст: многокрас.; 45×28 см, слож. 23×14 см; То же. — Испр. в 1970 г. — 1970; По шевченковским местам. Туристские маршруты 223-69-01 (№ 173), 223-69-02 (№ 173) / сост. и подгот. к печати НРКЧ ГУГК в 1973 г.; ред. Б.С. Кротков. — М.: ГУГК, 1973 (ф-ка № 5). — 1 л.: текст: многокрас.; 50×23 см, слож. 25×12 см; По шевченковским местам. Туристские маршруты 223-69-01 (№ 173), 223-69-02 (№ 173) / сост. и подгот. к печати НРКЧ ГУГК в 1976 г.; ред. Б.С. Кротков. — М.: ГУГК, 1976 (ф-ка № 5). — 1 л.: текст: многокрас.; 27×47 см, слож. 27×12 см; То же / ред.: Б.С. Кротков, Г.А. Скачкова. — Испр. в 1978 г. — 1978.
2. По шевченковским местам. Туристский маршрут 223-69-01 (№ 173) / сост. и подгот. к печати НРКП ПКО «Картография» ГУГК в 1981 г.; ред. В.М. Быковец. — М.: ГУГК, 1982 (ф-ка № 10). — 1 л.: текст, ил.: многокрас.; 24,5×69 см, слож. 24,5×11,5 см; По шевченковским местам. Туристская карта / сост. и подгот. к печати НРКП ПКО «Картография» ГУГК в 1989 г.; ред.: Л.И. Пивак, И.В. Бусол. — 1:1 200 000, 12 км в 1 см. — М.: ГУГК, 1989 (ф-ка № 10). — 1 л.: текст, ил.: многокрас.; 54×48 см, слож. 27×12 см.
3. Україна. Шляхами Великого Кобзаря. Туристична карта / уклад. і підгот. до друку ДНВП «Картографія» в 2012 р.; ред. Н.О. Крижова; автори текстів О.В. Білокінь, О.А. Бондаренко, В.В. Дзима, О.В. Цурканюк. — К.: ДНВП «Картографія», 2012 (Аванпост-Прим). — 1 арк.: текст, іл.: багатоколір.; 59×84 см, склад. 23×12 см, в обкл. 23,5×12,5 см.

Rostyslav SOSSA,

Director of the SSPE «Cartography»

FOLLOWING THE WAYS OF GREAT KOBZAR

A unique nature of Taras Shevchenko's personality is that it combines two powerful talents: a poet and a painter. As a painter (still a serf) he drew attention of the then cultural figures. His talent opened the door to study and made possible to enter a circle of famous and influential people who secured to buy him out of serfdom and helped the boy to get education. Shevchenko's importance as a painter, a draftsman and an engraver could provide him an honorable place in the history of art. Nevertheless, Taras Shevchenko entered the history of our and the world literature as a poet who glorified Ukraine and a freedom-loving spirit of the native people, thus ensuring his perpetuation. Taras Shevchenko's glory has survived the era in which he lived. His brilliant works are highly appreciated by mankind today, his name is known all over the world.

Taras Hryhorovych Shevchenko lived exactly 47 years: 24 years of feudal bondage, 10 years of military service and 13 years of work with the constant threat of arrest — these were the main stages of his tragic biography.

Four times the ways and roads led Shevchenko to the motherland. In 1843 while studying in St. Petersburg he was allowed to visit the family. During this trip he painted his native hut where he grew up, carved inscription on his father's gravestone and painted a portrait of his grandfather Ivan A. Shevchenko. On September 18, 1843 Taras became a godfather to his brother Joseph's son Trokhym.

The fate led Taras to his native country for the second time in 1845. A graduate of St. Petersburg Imperial Academy of Arts dreamed to live in Ukraine, teach art at St. Vladimir University in Kyiv and be closer to the family and native people. However, in 1847 when Taras Shevchenko was appointed a university lecturer

he had to leave his homeland for many years due to the arrest, ten years of exile, ban to write and paint.

Taras Shevchenko visited his native Kerelivka for the third and the last time in summer 1859. He visited his brothers Mykyta and Joseph, sister Yaryna. He wished to buy two dessiatinas of land near Kaniv town, build a house on the hill overlooking the Dnieper and live out his remaining days in the ancestors' Ukrainian land. Yet, Taras Shevchenko was never to know family happiness, because his mission was to become a father of the whole nation, a defender of Ukrainian children, to preserve the historical memory of the native land, to teach the eternal wisdom of Ukrainian heritage to the sons and the daughters.

Last time Taras Shevchenko arrived in Ukraine on May 22, 1862 and remained there forever on Chernecha Hill in Kaniv.

One of the forms to honor and eternalize Taras Shevchenko's memory is giving Shevchenko's names. In the late XIX — early XX centuries under the imperial ban and applications by gendarmerie in the Russian Empire the progressive community paid tribute to the Ukrainian poet. In 1873 in Lviv, which was then part of the Austrian-Hungarian Empire, a literary society named after Shevchenko was formed through the efforts of intellectuals in Galicia and Naddniprovyanshchyna. In 1892 it was transformed into a multi-faceted scientific society named after Shevchenko. In 1898 T.H. Shevchenko's Society was established in St. Petersburg to help the poor from the Southern Russia who studied in universities of St. Petersburg. In 1904–1909 Taras Shevchenko's Society also existed in Canada. At the end of the XIX century one of the Kyiv streets was named Tarasivska at the request of the members of the Ukrainian intelligentsia circle. In 1911 Taras Shevchenko's award was established at the historical-philological faculty of Kharkiv University for the best student research paper.

In Soviet Ukraine the poet's name was given to numerous enterprises, educational, cultural and educational institutions, villages and towns, parks, streets, ships, etc.

As a whole Ukraine numbers 352 settlements bearing Shevchenko's name. 25 versions of geographical names of settlements named after Taras Shevchenko are available with the quantitative repeatability: Tarasivka — 75; Shevchenkove — 60; Shevchenka — 33; Shevchenko — 31; Shevchenki, Shevchenkivka and Shevchenkivske — 6 each; Tarasove, Shevchenkove-pershe,

Taraso-Hryhorivka, Small Tarasivka, Tarasa Shevchenka — 2 each. The names Tarasiv, Tarasivtsi, Tarasivshchyna, Korsun-Shevchenkivsky, Novoshevchenkove, Nova Tarasivka, Shevchenkiv Hai, Shevchenko Pershe, Shevchenkove-Second, Shevchenkove-Kut, Shevchenkivsky, Taraso-Shevchenkivka, Tarasovo-Shevchenkove, Vilna Tarasivka and Kobzar and recorded one time.

In 1923 the village of Hyryavka was renamed as Shevchenkove. In 1926 Taras Shevchenko scientific-research institute was created in Kharkiv. In 1929 on the occasion of the 115-th anniversary of the poet's birth the village of Kerelivka was renamed as Shevchenkove. In 1936 the Institute of Ukrainian Literature named after T.H. Shevchenko at the UkrSSR Academy of Sciences was established (at present — Taras Shevchenko Institute of Literature at the National Academy of Sciences of Ukraine).

On the occasion of the 125th anniversary of the poet's birth many institutions, production collectives, cultural and educational institutions were named after Taras Shevchenko. In March 1939 the Decree of the Presidium of the USSR Supreme Soviet on commemoration of T. Shevchenko's name awarded the poet's name to Kyiv Opera House and Kyiv University. The same year mountaineers from Dnipropetrovsk region climbed the top of Sugansky spine (the Central Caucasus) of 4,200 m height above the sea level and called it Shevchenko's peak.

During Great Patriotic War partisan parties named after Shevchenko were active in the occupied territories, particularly, in Korsun-Shevchenkivsky unit. In Saratov a Ukrainian radio station named after Taras Shevchenko was working since 1941. After a great offensive by the 1st and the 2nd Ukrainian Fronts (January 24 — February 17, 1944) Korsun town was renamed into Korsun-Shevchenkivsky in 1944.

Kyiv has multiple places named after Taras Shevchenko: one of the city districts, a park, a garden, a square, a boulevard, streets (5 T.H. Shevchenko streets and one Tarasivska street), a lane, an art products factory, a cinema, a library for children and for adults, several secondary schools (№ 80, № 82, № 109, № 112), a republican art high school, a Metro station, a department store, a tram depot, a motor ship that runs along the Dnieper (attached to the Kyiv River Port), the Society of Ukrainian language. Kyiv has: Taras Shevchenko's National Museum (12, Taras Shevchenko blvd.); T.H. Shevchenko's Literary Memorial House-Museum (8-

a, Shevchenko lane); T.H. Shevchenko's Memorial House (5, Vyshhorodska St.).

Mercury planet has Shevchenko's crater (130 km in diameter). The name «Kobzar» is given to a small planet opened by the Crimean astronomer Mykola Chernykh (the name was approved in 1982). The planet moves between the orbits of Mars and Jupiter. Its diameter is about 10 km.

A lot of factories and plants (a brickyard, a stud farm, a locomotive repair plant, a textile machine-building plant), mines, clubs, post offices, hospitals, railway stations (in Cherkasy, Kirovohrad and Chernihiv regions), power plants, depots, printing houses, children gardens, hydroelectric stations, stadiums, hotels, tram depots, cinemas, department stores, bookstores and so on are named after Shevchenko.

The following museums have Shevchenko's name in Ukraine: a folk museum of regional studies in Zvenigorodka town, Cherkasy region; Tymanivsky folk art museum (Vinnytsya region); a historical and art museum in Ohultsy village (Kharkiv region); a historical museum of regional studies in Yahotyn town (Kyiv region) as well as rooms-museums in schools, orphanages, higher educational institutions.

14 regions of Ukraine have 18 squares named after Shevchenko; 21 regions of Ukraine — 77 parks; 4 regions — 8 Shevchenko's boulevards; 6 regions — 12 squares; 17 regions — 34 lanes; 24 regions of Ukraine and the Autonomous Republic of Crimea have 835 Taras Shevchenko streets. 20 regions of Ukraine have 61 Taras Shevchenko schools; 13 regions of Ukraine — 22 Shevchenko libraries, 33 cultural centers and 56 clubs have the poet's name. Theatres named after T. H. Shevchenko work in Lutsk, Dnipropetrovsk, Kryvyi Rig, Kyiv, Ismail, Ternopil, Chernihiv and Cherkasy. The following higher educational institutions named after Taras Shevchenko exist in Ukraine: Kyiv National University, Lugansk National Institute, Chernihiv National Pedagogical Institute, Kremenz Regional Humanitarian-Pedagogical Institute (Ternopil region), Korsun-Shevchenkivsky Pedagogical School (Cherkasy region). Shevchenko's name is given to vessels plying in the Aral Sea, Amu-Darya river, Neva, Volga, the Dnieper and the Black Sea (the last ship was built to the 150th anniversary of Taras Shevchenko's birth and launched in 1964).

Resolution of the Central Committee of the Communist Party of Ukraine and the UkrSSR Council of Ministers of May 20, 1961 established annual awards named after T.H. Shevchenko (since 1969 — T.H. Shevchenko State Awards of UkrSSR, and since 2000 — Taras Shevchenko National Awards) in the field of literature, art and architecture.

Shevchenko's name is awarded to Kazakh State Art Gallery and Orsk Pedagogical Institute. Kazakhstan has several Shevchenko's facilities: a recreation park in Atyrau city; Shevchenko street in Guryev city; an eight-year school and a fish processing plant in Atash village; a recreation park and a street in Fort Shevchenko; Taras Shevchenko's willow; an art gallery and a street in Almaty city; a secondary school № 82 named after Taras Shevchenko in Karateren settlement (Aralsk city); Fort Shevchenko city (first it was Novopetrovsk fortification, then Fort Alexander's and since 1939 — Fort Shevchenko); a garden named after Taras Shevchenko (since 1972) in the city of Aktau; a Russian secondary school named after Taras Shevchenko in Karabutak village (Aktyubinsk region); an island (former Kosaral island where the members of Aral expedition wintered. Eventually it split into two islands — the Northern and the Southern. The latter is called Taras Shevchenko Island).

Shevchenko's park is located in the city of Palermo, Canada (at present Oakville). The visitors may find Shevchenko's monument and museum in this park. Toronto city is proud of Taras Shevchenko dance and choir group formed by the Society of United Ukrainian Canadians since 1951. La Salle city (near Montreal) has Shevchenko Boulevard since 1961. Glen Spay village near New York City inhabited by Ukrainian immigrants has Shevchenko Street. Shevchenko's park is located in Paris, France. Poland has Shevchenko streets in Przemyśl and Warsaw cities. Shevchenko's general education school is in Bely Bor city. T.H. Shevchenko's school is in Leipzig, Germany.

In total there are 1,384 Monuments to Taras Shevchenko (together with commemorative plates) in 35 world countries, including 1,256 in Ukraine. The first monument to Taras Shevchenko was open in 1881 to commemorate the 20th anniversary of the poet's death in the present Fort Shevchenko city (Kazakhstan) under the auspices of I.O. Uskov, Commandant of Novopetrovsk fortification where T. Shevchenko was in exile. In Ukraine the first monument to Taras Shevchenko (the bust) was fixed up in Kharkiv in

the Alchevskies mansion house in 1881. Taras Shevchenko's monument in Kharkiv is regarded the best one. Its authors are Matviy Manizer, the sculptor, and Joseph Langbard, the architect.

Taras Shevchenko's life and activity could not remain unnoticed by cartographers. Back in the Soviet times travel maps were published to show Shevchenko's places in Ukraine. At first tourist schemes were drafted and prepared for publication in Moscow in the scientific and editorial map-making department of the USSR Central Office of Geodesy and Cartography and then printed in the cartographic factory in Riga. The first tourist scheme entitled «Following Shevchenko's Places in Ukraine» was printed in 1967 and reprinted four times with slight changes and additions [1]. The map displayed a tourist route along the Dnieper from Kyiv to the places where Taras Shevchenko was born and spent his childhood — Moryntsi and Shevchenkove (Kerelivka) villages in Cherkasy region. The next editions of this map were prepared in Kyiv, in the scientific and editorial map-making enterprise SAI «Cartography» (at present — SSPE «Cartography») and printed in the cartographic factory in Vinnytsya [2]. The maps had a wider territorial coverage; they introduced the readers to the settlements in five regions of Ukraine (Kyiv, Poltava, Sumy, Chernihiv and Cherkasy) where Taras Shevchenko left a noticeable mark as a poet or a painter. The editions were supplemented by two schemes: «T.H. Shevchenko's State Memorial Estate in Kaniv» and «Kyiv. Shevchenko Memorial Places». Symbolically, the editor of the first Ukrainian edition of the tourist map with Shevchenko's places in Ukraine was V.M. Bykovets born in Kaniv rayon, Cherkasy region.

In the course of Ukraine's independence a tourist map entitled «Ukraine. Following the Ways of Great Kobzar» was published. It contains tourist facilities associated with Taras Shevchenko's name [3]. These include settlements of his childhood, life and work, probable places of visit and stay before an exile in 1847–1857, national memorial parks and museums. The map is supplemented with separate schemes of T.H. Shevchenko's Literary-Memorial Museum in Shevchenkove village and Shevchenko National Memorial Park in Kaniv and a map «Shevchenko's Kyiv». The publication contains a lengthy text and many illustrations.

Creation of the atlas «Following the Ways of Great Kobzar» has become the next stage in Shevchenko's theme mapping development. The State Scientific and Production Enterprise «Cartography» de-

veloped and prepared for publication this atlas by order of the State Committee for Television and Radio Broadcasting of Ukraine under the program «Ukrainian Book» (2013). The atlas is a specific summary in the development of Shevchenko's studies in Ukraine and abroad. It contains multifold information about Taras Shevchenko's life, creative work and activities. It is the first cartographic product of this kind dedicated to Taras Shevchenko.

The atlas «Following the Way of Great Kobzar» consists of six sections: I. Childhood and youth years. 1814–1831; II. First years in St. Petersburg. 1831–1842; III. Travelling Ukraine. 1843–1844, 1845–1847; IV. Exile. 1847–1857; V. Return from exile. 1857–1861; VI. Commemorating Shevchenko.

The atlas maps show the settlements visited by the poet and the localities travelled. Ideological and artistic ties between the artist and cultural workers are widely depicted; their impact on creative work of the poet and painter is shown. The atlas highlights the history of translating the poet's works into different languages. The atlas pages contain information about the persons from T.H. Shevchenko's background, the historical and literary characters mentioned in the writer's works. Special attention is paid to reflect Taras Shevchenko's life and creative work in art. Texts are published devoted to the artists (painters, directors, actors, composers) whose work was connected with T.H. Shevchenko. One section is devoted to preservation of the poet's heritage, his memory (Taras Shevchenko's museums, monuments, performance ensembles, streets named after him).

Whatever corners of glorious Ukraine you travelled, all the ways will certainly lead to the motherland of Greater Ukrainian — Taras Shevchenko. Villages of the Kobzar's childhood: Moryntsi, Shevchenkove, Budyshche, Vilshana are located in the very heart of Ukraine, in Cherkasy region where the poet grew up, was charmed by the mellifluous Ukrainian song, contemplated splendid nature, listened to stories of his grandfather Ivan about ancient times of Cossack liberties, where he emerged as a citizen and a patriot of his native land.

Atlas «Following the Ways of Great Kobzar» just allows the reader to travel Shevchenko's ways of the then Ukraine, explore the mounds; study the geography of other lands and everyday life and traditions of other nations.

The atlas was created by the joint efforts of the experts in Shevchenko's studies and the cartographers. Many atlas materials are published for the first time thanks to the research work carried out by scientific consultants and atlas editors (Taras Shevchenko's Aral expedition, Shevchenko's Moscow, Shevchenko's places in St. Petersburg and others). Taras Shevchenko National Museum, Shevchenko's National Park (Kaniv), National Park «Shevchenko's Homeland», T.H. Shevchenko Room-Museum in Lviv, «Taras Hryhorovych Shevchenko in Orsk Fortress» Museum (Russia), Taras Shevchenko Memorial Museum-Guardroom in Orenburg (Russia) and Taras Shevchenko Museum in Toronto (Canada) contributed valuable information to the atlas.

Atlas «Following the Ways of Great Kobzar» is the first historical and biographical atlas, created and published in Ukraine.